

SLIMME TOTAALRENOVATIE SIBBELPANDEN MET BEHOUD VOORGEVEL

*Suren
op monumentaal niveau*

De entreetrappen van de 'eerste sociale woningen in Amsterdam'
(foto: Jeannette Cornelisse)

Sociale woningbouw in een gerestaureerd monumentaal blok in het centrum van Amsterdam? Het kan. De in april opgeleverde Sibbelpanden (Hoogte Kadijk 112-150) bieden 40 twee- en driekamerappartementen voor een mix van terugkerende en nieuwe bewoners van Woonstichting De Key. Een hernieuwde toekomst voor 'de eerste sociale woningen in Amsterdam', aldus architect-directeur Kees Doornenbal van Rappange & Partners.

De Sibbelpanden dateren van 1828 – driekwart eeuw voordat de eerste woningwet het licht zag. Deze markeerde het begin van de sociale woningbouw en moest een eind maken aan de slechte behuizing van arme grotestadsbewoners in 19-de eeuwse wijken als de Pijp. Doornenbal: "Die wijken moesten zo goedkoop mogelijk worden gebouwd. De 20 Sibbelpanden dateren echter nog van voor de genoemde hausse. De gemeente Amsterdam liet ze bouwen omdat bewoners van de Rapenburgergracht moesten vertrekken en er huizen nodig waren voor de arbeiders van een brouwerij. In het begin van de 19-de eeuw werd er nog volgens de principes van de gilden gebouwd en dat zie je hier terug." De arbeiderswoningen nabij het Scheepvaartmuseum zijn niet alleen in sociaal opzicht monumentaal, vervolgt Doornenbal. ▼

'SELECTIEF TE WERK GAAN'

Op de 'monumentenlijst' van timmerfabriek Henk Alferink uit het Drentse Nieuw-Amsterdam staan houtwerkrestauraties voor objecten als het Paleis Lange Voorhout, de Rijksmunt, popzaal Paradiso en de Leidse Sterrenwacht. Waarom is het pas tien jaar oude bedrijf van Henk Alferink zo gewild in restauratieland? "Omdat wij alles kunnen maken op het gebied van klassiek timmerwerk, mede dankzij machines die zware profielen kunnen verwerken en maatwerk aankunnen. Een belangrijk kenmerk van monumentaal timmerwerk is immers dat geen pand hetzelfde is – wij kunnen bijvoorbeeld niet-haakse ramen produceren. Wij gebruiken daarbij altijd fsc-gecertificeerd en rift gezaagd hout; daarbij staat de houtnerf haaks op de plank, waardoor het niet krom kan trekken. Wij gaan dus zeer selectief te werk." Voor de Sibbelpanden leverde Alferink al het geveltimmerwerk, inclusief binnenkozijnen en ornamenten. "Een enorm project: in totaal gaat het om 400 à 500 elementen, grotendeels pre-fabriceerd in Drenthe."

foto: Jeannette Cornelisse

‘MONUMENTENSMID’

Smederij Oldenhave uit Vorden is 1 van de leden van het Nederlandse Gilde van Kunstsmiden, een bewijs van vakbekwaamheid op het gebied van ambachtelijke metaalbewerking in brede zin. Naast de productie van nieuwe elementen – uiteenlopend van deurkloppers tot toegangspoorten – restaureert Smederij Oldenhave bijvoorbeeld ook objecten met edelmetalen onderdelen, zoals recentelijk het gietijzeren beeld van zeeheld Michiel de Ruyter in Vlissingen. Aan de Sibbelpanden verrichte Oldenhave voornamelijk werk aan de voorzijde van het woonblok (nieuwe leuning en gietijzeren palen). Bestaande gietijzeren elementen aan de achterzijde werden gestraald en gescopeerd – verzinkt – om oxidatie tegen te gaan. Volgens Willem Oldenhave is het een kwestie van gewoon je werk doen en de klus klaren, maar referenties als de Ridderzaal (kroonluchters) en het torentje op het Binnenhof (hekwerk) doen anders vermoeden. “Het smeedwerk bepaalt voor een groot deel het aanzicht van een monument”, aldus de Achterhoekse ‘monumentensmid’.

De kap is samengesteld uit Philibertspanten (een manier om een boogconstructie te maken met losse planken; red.) en daarvan vinden wij hier hoogstwaarschijnlijk de vroegste toepassing in een Nederlandse woonhuis. Bijzonder is ook dat de vloerbalken doorlopen in de belendende panden. Wij hebben een overspanning geconstateerd van 9,4 meter.”

DIJKWONINGEN

De 10 stenen stoepen ontsloten aanvankelijk 6 afzonderlijke woningen per stoep. Bij latere renovaties werd dat teruggebracht naar telkens 4 maisonnettes, waarbij de tweekamerappartementen bovenin en de driekamerappartementen onderin werden gesitueerd. Woonstichting De Key, die de Sibbelpanden in 2002 kocht voor het symbolische bedrag van 1 euro, wilde het blok

aan de zuidzijde van de Hoogte Kadijk echter in de eerste plaats aanpakken uit veiligheidsoverwegingen, vertelt projectleider Rob Vonk. “De Sibbelpanden zijn dijkwoningen. Het blok ligt op een veendijk, nog steeds een primaire waterkering voor de bescherming van Amsterdam. Bij een eerdere verbouwing zijn de uitbouwen aan de achterzijde verwijderd. Dit heeft ertoe geleid dat de panden van de dijk ‘afgeschoven’, en er werden dusdanige verzakkingen geconstateerd dat veilige bewoning niet meer mogelijk was.” De panden werden niet lang na aankoop al gestut en de bewoners moesten noodgedwongen tijdelijke huisvesting elders aanvaarden; het blok zou beter ‘vernieuwbouwd’ kunnen worden vond Woonstichting De Key aanvankelijk, maar na vijf jaar planvorming werd besloten tot een grootschalige restauratie, waarbij al-

(Advertenties)

KONST & VAN POLEN

Restauratie, renovatie en nieuwbouw

Bouwers met passie

Aannemingsmaatschappij
Konst & van Polen bv
Postbus 277
1620 AG Hoorn
Binnenwijzend 21
1617 KT Westwoud

Tel.: 0228 - 562744
Fax: 0228 - 562704
info@konstenvanpolen.nl
www.konstenvanpolen.nl

De achterzijde werd opnieuw opgetrokken (foto: Jeannette Cornelisse)

leen het constructieve gedeelte (kap en horizontale balken) en de voorgevel behouden bleven; daarnaast werd de grond gesaneerd en de fundering hersteld. “Een complete upgrade met behoud van monumentale aspecten.”

EINDRESULTAAT

De te vervangen bouwdeelen, zoals het hekwerk, de entreetrappen, de schoorstenen en de oorspronkelijke ‘tuinkamers’, werden teruggebracht naar een ontwerp van Rappange & Partners Architecten. De monumentale kozijnen van de Sibbelpanden zijn uitgevoerd in enkelvoudig isolatieglas van Ruysdael, waarbij de ventilatie vrijwel uit het zicht is weggewerkt in de sponningen. Doornenbal: “Hier en daar zijn wat mooie toevoegingen gedaan, zoals nieuwe houten trappen van de bel-etage naar de lager gelegen, eigen tuinen.” Vonk: “Voor de bewoners die terugkeren is een goede huurcompensatieregeling getroffen.” Over het eindresultaat is de projectleider van Woonstichting De Key zeer te spreken. “De samenwerking met restauratiepartijen als deze houdt in dat je partners hebt die elkaar verstaan.” Doornenbal: “Voor ons geldt: als de bouw begint moet het eindresultaat al vaststaan. In principe kunnen wij dit

soort panden compleet herbouwen zonder dat je ziet dat het nieuwbouw betreft.” ■

Smeedwerk van Harl

‘MONUMENTAAL MEGAPROJECT’

Hoofdaannemer van de restauratie van de Sibbelpanden was Konst & van Polen uit Westwoud. De Noord-Hollanders werken regelmatig samen met Rappange & Partners Architecten, onder meer tijdens de recente restauratie van de Portugees-Israëlitische Synagoge aan het Amsterdamse Jonas Daniël Meijerplein. Op de Hoogte Kadijk 112-150 was de opdracht divers en uitdagend, vertelt projectmanager Marijke Borst. “Allereerst hebben wij een funderingsherstel toegepast; dat was nodig in verband met de veiligheid en de stabiliteit van de panden.” De Sibbelpanden zijn gebouwd op oude veengrond – bovenop een voormalige zeedijk die nog steeds staat geregistreerd als primaire waterkering. Onder de dijkwoningen werden ruim 200 grout-injectiepalen geboord en voorzien van een nieuwe betonnen kelderbak, om toekomstige verzakkingen te voorkomen. “Vanwege de veiligheid konden wij tijdens het funderingsherstel nog geen aanvang maken met de overige werkzaamheden; ondanks twee slechte bouw-winters hebben wij de uitvoering tot 250 werkdagen weten te beperken”, aldus Borst. “De restauratie geschiedde op basis van behoud van oorspronkelijke onderdelen en het terugbrengen van oorspronkelijke details als schoorstenen, hardstenen stoepen en hekwerken. De achtergevels zijn zelfs compleet nieuw opgetrokken, met uitbouwen en tuintrappen. 40 appartementen inclusief installaties; in totaal 3600 m² bruto vloeroppervlak: een enorme omvang voor een rijksmonument uit 1828.”

STAALCONSTRUCTIES

Specialist in staalconstructies Harla produceerde, leverde en monteerde doorvalstangen aan de monumentale kozijnen en muurleuning in het interieur van de Sibbelpanden. Een tiental stalen portalen ten behoeve van de stabiliteit van de 19-de eeuwse woningen aan de Hoogte Kadijk werd in 2010 al door de Noord-Hollanders gefabriceerd op aangeven van de constructeur, en door hoofdaannemer Konst & Van Polen gemonteerd, vertelt directeur Ronald Leeuw. Harla werkt op basis van eigen tekenwerk – “om snel en flexibel te kunnen werken” – en eigen smeedwerk. Het leveringspakket van het bedrijf uit Oosterblokker bij Hoorn omvat stalen spanten voor woningen, bedrijven en utiliteitsbouw, renovatie en onderhoud aan constructies, stalen trappen, bordessen en hekwerken, stalen gevels, deuren en kozijnen en renovatie en montage van constructies - met een bijzonder specialisme in stalen trappen en balustrades. Harla werkt onder meer aan de huidige restauratie van het stoomgemaal Cruquius in de Haarlemmermeer.